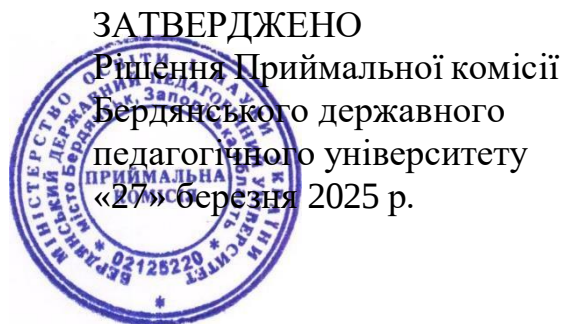

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«27» березня 2025 р.**

**ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
«Комплексний іспит за фахом підготовки»**

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	світній ступінь бакалавр або магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст)
Спеціальність:	A1 Освітні, педагогічні науки
Термін навчання:	1 рік 4 місяці

Запоріжжя-2025

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка	3
2.	Зміст програми	4
3.	Критерії оцінювання	9
4.	Список рекомендованої літератури	11

1. Пояснювальна записка

Мета вступного фахового випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр: з'ясувати підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки для формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників у межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Форма фахового вступного іспиту – Усний іспит.

Усний іспит – це теоретичні завдання, виконання яких дає можливість виявити підготовленість вступника до здобуття вищої освіти.

Загальна кількість завдань – 2.

Формат проведення фахового вступного іспиту.

Фаховий вступний іспит проводиться дистанційно з використанням платформи (програмне забезпечення) для проведення відеоконференцій Zoom.

У встановлений розкладом час початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

- встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

- показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії рандомно задають 2 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і в режимі відеоконференції відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового вступного іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdrpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового вступного іспиту, іспит призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового вступного іспиту.

2. Зміст програми

Педагогіка

Організація післядипломної педагогічної освіти в Україні.

УМО НАПН України. Обласні інститути післядипломної педагогічної освіти (ОІППО). Перепідготовка, спеціалізація, підвищення кваліфікації,

стажування, вивчення передового педагогічного досвіду. Науково-методичне забезпечення регіональних освітніх установ. Центри викладацької майстерності при педагогічних університетах.

Характеристика міжнародних відносин вашої альма-матер.

Університети-партнери. Участь в міжнародних освітніх програмах. Умови для академічної мобільності студентів та викладачів.

Реформи та трансформації освіти в Україні.

Модернізація. Трансформація. Децентралізація в управлінні освітою.

Академічна мобільність студентів та викладачів університетів.

Поняття «академічна мобільність». Розглянути на прикладі «Положення про академічну мобільність студентів закладу вищої освіти». Найбільш популярні в Україні програми з обміну студентами і науковцями.

Модульно-рейтингова система обліку знань студентів.

Поняття навчального модуля та особливості організації модульно-рейтингового навчання. Принципи й умови застосування навчального рейтингу. Структура оцінювання поточної аудиторної навчальної діяльності студента. Проведення контрольних заходів з дисципліни. Шкала оцінювання: національна та ECTS.

Компетентність, компетенції та професіограма фахівця.

Поняття «компетентність», «компетенція». Чотири основні компоненти в структурі компетентності за Дж. Равеном: когнітивний, афективний, вольовий, навички (досвід). Професіограма та її складові. Підходи до змісту та структури професіограми фахівця. Вимоги до професіограми фахівця.

Основні засади студентського самоврядування.

Забезпечення і захист прав студентів. Створення необхідних умов навчання, проживання, відпочинку студентів. Співробітництво зі студентами університетів-партнерів. Допомога працевлаштування випускників.

Педагогічні технології організації освітнього процесу.

Поняття «педагогічної технології навчання». Науковці, які займалися дослідженням поняття «педагогічна технологія». Етапи розвитку педагогічної технології.

Кваліфікаційна характеристика вчителя, вихователя.

Поняття кваліфікаційна характеристика вчителя, вихователя. Посадові обов'язки вчителя (вихователя). Кваліфікаційні вимоги до категорій вчителя. Загальні вимоги до кваліфікаційних категорій та педагогічних звань вчителя. Педагогічні звання.

Організація самоосвіти вчителя.

Мета самоосвіти; основні вимоги до самоосвіти вчителя; самоосвітня діяльність; напрямки самоосвіти; методи самоосвіти; плани індивідуальної

самостійної роботи; основні етапи мотивації професійного самовдосконалення вчителя; критерії оцінювання самоосвіти; форми представлення результату самоосвіти.

Наукова організація педагогічної праці.

Рациональне використання часу; створення і рациональне використання сприятливих умов праці та відпочинку; методика роботи з книгою; техніка фіксації та оброблення інформації; методика відбору і зберігання готової інформації; поєднання різних видів діяльності.

Передовий педагогічний досвід і впровадження досягнень педагогічної науки.

Педагогічний досвід; передовий педагогічний досвід; види передового педагогічного досвіду; новаторський досвід; технологія впровадження; етапи впровадження.

Характеристика різних типів навчальних закладів системи середньої загальної освіти.

Заклад загальної середньої освіти; спеціалізована школа; гімназія; ліцей; колегіум та ін..

Освітня політика

Конституція України про освіту.

Ст. 53. Про право кожного громадянина України на освіту; про неперервність освіти; про обов'язковість кожного громадянина на здобуття повної загальної середньої освіти; про право на навчання рідною мовою.

Законодавство України про освіту.

Закон України «Про вищу освіту»; Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту» .

Основні положення закону України «Про вищу освіту»

Ст. 4. Право на вищу освіту; Ст. 5. Рівні та ступені вищої освіти. Відповідність рівні ВО кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій; характеристика освітньо-професійних ступенів; Ст. 6. Атестація здобувачів вищої освіти; Ст. 7. Документи про вищу освіту (наукові ступені); Ст. 10. Стандарти вищої освіти; Стаття 11. Система вищої освіти; Стаття 12. Управління у сфері вищої освіти; Стаття 13. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади.

Функції Міністерства освіти і науки України

МОН – центральний орган виконавчої влади, підзвітний КМ України. Реалізація державної політики в галузі освіти. Створення умов для здобуття освіти. Визначення перспектив і пріоритетів освіти, науки, інновацій та

інтелектуальної власності. Забезпечення глобалізаційних та євроінтеграційних процесів освіти та науки.

Основні риси освіти XXI ст.

Глобалізація. Інтернаціоналізація. Демократизація. Доступність. Суспільство знань. Відкрита освіти. Третинна освіта. Он-лайн-освіта. Академічна доброчесність.

Забезпечення доступності освіти в Україні.

Ст. 53 Конституції України. Доступ. Допуск. Доступність.

Доступність як дидактичний принцип. Доступність як гарантія забезпечення права на освіту.

Менеджмент в освіті

Принципи та методи управління освітою.

Принципи: державотворення, науковості, демократизації, гуманізації, цілеспрямованості, плановості, компетентності, оптимізації, об'єктивності в оцінці виконання працівниками закладу освіти своїх обов'язків, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю. Організаційні методи: інструктаж, нормування, різні розпорядчі акти. Проведення науково-практичних конференцій педагогічних працівників, серпневих нарад учителів, семінарів, диспутів, педагогічних читань і ін..; соціально-психологічні методи; економічні методи.

Робота відділу освіти. Робота шкільної інспекції. Інспектування загальноосвітнього закладу.

Реалізація регіональної державної освітньої політики. Розробка регіональних програм. Створення умов для ЗСО. Координація діяльності навчальних закладів. Контроль виконання законодавства про освіту та забезпечення якості освіти. Організація кадрового потенціалу. Розробка прогнозів та планів розвитку регіональної системи освіти. Форми інспектування ЗСО: вибіркове, фронтальне, тематичне.

Система освіти України. Управління системою освіти.

Дошкільна, ЗЗСО, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта. Аспірантура. Докторантура. Самоосвіта. Формальна та неформальна освіта.

МОН України, Департаменти освіти, Управління освіти ОДА, відділи освіти.

Основні підходи щодо забезпечення автономії університетів.

Вибірність керівників, адміністрації та професорсько-викладацького складу. Вирішення формату курикулуму в межах держстандарту освіти. Визначення спеціальностей підготовки в межах профілю ЗВО. Фінансова самостійність.

Маркетингова діяльність адміністрації ЗЗСО.

Визначення пріоритетів освітньої діяльності. Визначення освітніх послуг. Відбір клієнтів на отримання освітніх послуг. Демографічні, гендерні, інтелектуальні карти регіону. Іміджеві стратегії. Перфоманс акції. Підвищення науко-теоретичного та науко-методичного рівня вчителів. Визначення перспектив стратегії школи. Вивчення та впровадження нових психологічних, педагогічних, ідей та передового педагогічного досвіду. Ефективність викладання основ наук. Проблеми виховної роботи.

Менеджмент в освіті. Менеджмент

Історія і предмет наукового менеджменту; методи управління в освітньому менеджменті; управлінські здібності; вимоги менеджменту до шкільного освітнього середовища.

Прогнози стосовно подальшого розвитку вищої освіти України.

Виклад авторського бачення перспектив.

Управління навчальним закладом

Задачі та функції школознавства.

Дослідження змісту і методів управління шкільною справою, розкриття особливостей системи керівництва школою, організації її роботи; функціональні обов'язки педагогічних працівників (директора, його заступників, класного керівника, педагога-організатора та ін.); планування, організація, координування, контроль, регулювання, облік, аналіз.

Положення про заклад загальної середньої освіти.

Форми власності ЗЗСО. Опорна школа територіального об'єднання. Інституціональні атрибути ЗЗСО. Статут ЗЗСО. Профільне навчання. Якість освіти. Освітні послуги. Види ЗЗСО.

Функції директора школи та його заступників.

Організація освітньої діяльності школи. Реалізація державної освітньої політики. Адміністративно-господарська діяльність. Фінансово-маркетингова діяльність. Збереження здоров'я та життя учнів. Санітарний режим. Якість освіти. Якість кадрів. Передовий педагогічний досвід. Інновації. Контроль. Звітність.

Критерії оцінки роботи школи та вчителя.

Компетенції. Інновації. Особистий внесок директора. Ефективність стилю. Розстановка кадрів. Підвищення кваліфікації, атестації. Методична робота.

Робота батьківського комітету школи та класу.

Виборність. Забезпечення реалізації місії школи. Корпоративність. Імідж ЗЗСО. Участь в стратегії розвитку школи. Створення умов освітнього процесу. Вплив на виховання учнів. Контроль діяльності адміністрації ЗЗСО.

Організація роботи педагогічної ради ЗЗСО.

Підвищення науко-теоретичного та науко-методичного рівня вчителів. Визначення перспектив стратегії школи. Вивчення та впровадження нових психологічних, педагогічних ідей та передового педагогічного досвіду. Ефективність викладання основ наук. Проблеми виховної роботи.

Планування роботи ЗЗСО.

Місія закладу освіти; мета планування; планування як управлінська діяльність: підходи та принципи; структура та види планування; специфіка окремих форм планування.

Проектно-сценарний підхід в управлінні.

Проектування; потенціал особистості; чітка орієнтація на досягнення мети; сценарії; підготовка та прийняття рішень в управлінні проектами; формальні та неформальні методології управління проектами: швидке переміщення кращої практики у різні процеси управління проектами

Організація внутрішкільного контролю. Його особливості.

Поняття внутрішкільного контролю. Мета проведення внутрішкільного контролю. Основні вимоги внутрішкільного контролю. Види та методи контролю.

Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників державних закладів освіти.

Загальні положення; порядок прийняття і звільнення працівників; основні правила та обов'язки працівників; основні обов'язки власника або уповноваженого ним органу; робочий час та його використання; заохочення за успіхи в роботі; стягнення за порушення трудової дисципліни.

Типове положення про атестацію педпрацівників освіти. Організація методичної роботи в ЗЗСО.

Типове положення про атестацію педагогічних працівників України; організаційні заходи з підготовки і проведення атестації; порядок і терміни проведення чергової атестації в закладах освіти. Робота над науково-методичною проблемою; методична рада, педагогічна рада, методичні об'єднання, творчі групи, психолого-педагогічні семінари.

Атестація педагогічних кадрів.

Перспективний план атестації; наказ про проведення атестації; заяви від педпрацівників; графік проведення атестації; звіти педпрацівників; відкриті уроки та позакласні заходи; самозвіти; перевірка шкільної документації: засідання атестаційної комісії; підбиття підсумків атестації; наказ. Положення про сертифікацію педагогічних працівників.

Робота класного керівника.

Класний керівник. Функції та обов'язки. Система виховної роботи; напрямки виховної роботи; форми виховної роботи; колективні творчі справи; бесіда; диспут; педагогічна діагностика; педагогічна прогностика; педагогічний консиліум; позашкільні дитячі виховні заклади; позашкільна виховна робота; позакласна виховна робота.

Матеріальне забезпечення ЗЗСО та комп'ютеризація освітнього процесу.

Сукупність матеріальних засобів; основні фонди; навчальне обладнання (натуральні об'єкти; зображення та відображення об'єктів; письмові описи; технічні засоби); земельні ділянки; фінансово-господарська діяльність; санітарно-гігієнічні вимоги; приміщення та обладнання навчального закладу.

Нормативно-правове забезпечення діяльності закладів освіти.

Конституція України; Закони України про освіту; Укази Президента України; Постанови Кабінету міністрів; Накази Міністерства освіти і науки України; Листи МОН України.

Загальнопедагогічні вимоги до керівників ЗЗСО.

Професійна компетентність; професійна-кваліфікаційна характеристика керівника закладу; психограма керівника.

3. Питання

1. Конституція України; Закони України про освіту; Укази Президента України; Постанови Кабінету міністрів; Накази Міністерства освіти і науки України; Листи МОН України.

2. Аналіз сутності понять «педагогіка» і «педагогіка вищої школи».

3. Сутність поняття «педагогічна система».

4. Характеристику системи вищої освіти в Україні.

5. Характеристику основних типів вищих навчальних закладів в Україні та особливості їх функціонування за умов сьогодення.

6. Університетська система освіти: інноваційна місія.

7. Якість університетської освіти.

8. Міжнародні стандарти оцінки стану розвитку системи освіти країни.

9. Зміст нової освітньої парадигми.

10. Основна мета вищої освіти.

11. Європейський простір вищої освіти.

12. Характеристика випускника вищої школи.

13. Педагогічний процес як динамічна система.

14. Характеристика компонентів педагогічного процесу.

15. Закономірності педагогічного процесу у вищій школі.

16. Закономірність розвитку особистості в освітньому процесі.

17. Закономірність єдності педагогічної і пізнавальної діяльності в освітньому процесі.

18. Навчання у ЗВО як один із визначальних факторів соціалізації особистості здобувача.

19. Поняття освітнього модуля та особливості організації модульно навчання. Принципи й умови застосування навчального рейтингу. Структура оцінювання поточної аудиторної навчальної діяльності здобувача. Проведення контрольних заходів з дисципліни. Шкала оцінювання: національна та ECTS.

20. Соціально-психологічний портрет сучасного здобувача.

21. Умови успішної адаптації здобувача до навчання у ЗВО.

22. Аналіз співвідношення понять «професійна спрямованість», «готовність до педагогічної діяльності», «придатність до педагогічної діяльності».

23. Поняття «компетентність», «компетенція».

24. Сутність і роль професійної культури педагога.

25. Педагогічна майстерність як визначальна характеристика якості професійної діяльності викладача.

26. Аналіз співвідношення понять: «професійна компетенція», «педагогічна майстерність викладача», «педагогічний такт».

27. Професійно важливі якості педагога ЗВО.

28. Соціальна компетентність майбутніх фахівців: зміст навичок командної роботи.

29. Структура і зміст соціальної відповідальності випускника ЗВО як особистості.

30. Основні форми навчання у вищій школі.

31. Лекції: основні види та особливості їх структури, критерії ефективності.

32. Семінарські заняття: сутність, мета, завдання, типи.

33. Особливості створення освітнього середовища у ЗВО.

34. Інновації в освіті.

35. Особливості контролю у вищій школі.

36. Особливості педагогічної творчості.

37. Умови та шляхи формування іміджу викладача.

38. Причини виникнення бар'єрів на шляху до ефективного педагогічного спілкування та шляхи їх подолання.

39. Стратегії забезпечення якості вищої освіти.

40. Сучасні освітні парадигми.

41. Науково-дослідна діяльність у ЗВО.

42. Відкрита освіта.
43. Транскордонна освіта.
44. Характеристика закону України «Про вищу освіту».
45. Національна рамка кваліфікацій України.
46. Стандарти в освіті. Стандартизація освітніх послуг.
47. Державне управління освітою.
48. Науковий менеджмент у вищій школі.
49. Протидія корупції у ЗВО.
50. Академічні свободи: форми та проблеми.
51. Академічна чесність. Поняття «плагіат».
52. Поняття «академічна мобільність».
53. Модернізація. Трансформація. Децентралізація в управлінні освітою.
54. Найбільш популярні в Україні програми з обміну студентами і науковцями.
55. Професіограма та її складові. Підходи до змісту та структури професіограми фахівця. Вимоги до професіограми фахівця.
56. Забезпечення і захист прав здобувачів. Створення необхідних умов навчання, проживання, відпочинку студентів. Співробітництво зі здобувачами університетів-партнерів. Допомога працевлаштування випускників.
57. Поняття «педагогічної технології навчання/ етапи розвитку педагогічної технології.
58. Поняття кваліфікаційна характеристика вчителя, вихователя. Посадові обов'язки вчителя (вихователя). Кваліфікаційні вимоги до категорій вчителя.
59. Мета самоосвіти; основні вимоги до самоосвіти вчителя; самоосвітня діяльність; напрямки самоосвіти; методи самоосвіти; плани індивідуальної самостійної роботи; основні етапи мотивації професійного самовдосконалення вчителя; критерії оцінювання самоосвіти; форми представлення результату самоосвіти.
60. Педагогічний досвід; передовий педагогічний досвід; види передового педагогічного досвіду; новаторський досвід; технологія впровадження; етапи впровадження.
61. Заклад загальної середньої освіти; спеціалізована школа; гімназія; ліцей; колегіум; школа соціальної реабілітації.
62. Принципи: державотворення, науковості, демократизації, гуманізації, цілеспрямованості, плановості, компетентності, оптимізації, об'єктивності в оцінці виконання працівниками закладу освіти своїх обов'язків, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю.

63. Організаційні методи: інструктаж, нормування, різні розпорядчі акти. Проведення науково-практичних конференцій педагогічних працівників, серпневих нарад учителів, семінарів, диспутів, педагогічних читань і ін..; соціально-психологічні методи; економічні методи.

64. Контроль виконання законодавства про освіту та забезпечення якості освіти. Організація кадрового потенціалу.

65. Форми інспектування ЗЗСО.

66. Дошкільна, заклад загальної середньої освіти, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта. Аспірантура. Докторантура. Самоосвіта. Формальна та неформальна освіта.

67. МОН України, Департаменти освіти, Управління освіти ОДА, відділи освіти.

68. Відбір клієнтів на отримання освітніх послуг. Демографічні, гендерні, інтелектуальні карти регіону. Іміджеві стратегії. Перфоманс акції. Підвищення науко-теоретичного та науко-методичного рівня вчителів. Визначення перспектив стратегії ЗЗСО. Вивчення та впровадження нових психологічних, педагогічних ідей та передового педагогічного досвіду. Ефективність викладання основ наук. Проблеми виховної роботи.

69. Історія і предмет наукового менеджменту; методи управління в освітньому менеджменті; управлінські здібності; вимоги менеджменту до шкільного освітнього середовища.

70. Форми власності ЗЗСО. Опорна школа територіального об'єднання. Інституціональні атрибути ЗЗСО. Статут ЗЗСО. Профільне навчання. Якість освіти. Освітні послуги. Види ЗЗСО.

71. Організація освітньої діяльності школи. Реалізація державної освітньої політики. Адміністративно-господарська діяльність. Фінансово-маркетингова діяльність. Збереження здоров'я та життя учнів. Санітарний режим. Якість освіти. Якість кадрів. Передовий педагогічний досвід. Інновації. Контроль. Звітність.

72. Підвищення науко-теоретичного та науко-методичного рівня вчителів. Визначення перспектив стратегії школи. Вивчення та впровадження нових психологічних педагогічних ідей та передового педагогічного досвіду. Ефективність викладання основ наук. Проблеми виховної роботи.

73. Місія освітнього закладу; мета планування; планування як управлінська діяльність: підходи та принципи; структура та види планування; специфіка окремих форм планування.

74. Поняття внутрішкільного контролю. Мета проведення внутрішкільного контролю. Основні вимоги внутрішкільного контролю. Види та методи контролю.

75. Типове положення про атестацію педагогічних працівників України; організаційні заходи з підготовки і проведення атестації; порядок і терміни проведення чергової атестації в закладах освіти. Робота над науково-методичною проблемою; методична рада, педагогічна рада, методичні об'єднання, творчі групи, психолого-педагогічні семінари.

76. Перспективний план атестації; наказ про проведення атестації; заяви від педпрацівників; графік проведення атестації; звіти педпрацівників; відкриті уроки та позакласні заходи; самозвіти; перевірка шкільної документації: засідання атестаційної комісії; підбиття підсумків атестації; наказ. Положення про сертифікацію педагогічних працівників.

4. Критерії оцінювання

Фаховий вступний іспит для осіб, які претендують на зарахування за ступенем магістра, оцінюється за 200-бальною шкалою :

- 190-200 балів – вступник виявляє особливі здібності, вміє самостійно здобувати знання, знаходити та опрацьовувати необхідний матеріал, використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументувати відповіді, самостійно розкривати власні обдарування і нахили;

- 180-189 балів – вступник вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- 160-179 балів – вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

- 140-159 балів – вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- 120-139 балів – вступник володіє теоретичним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей вступника відповідає мінімальним критеріям);

- 100-119 балів – вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину теоретичного матеріалу (до 20 %);

- 0-99 балів – вступник володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

До участі у конкурсному відборі не допускається вступник, який продемонстрував незнання значної частини програмного матеріалу, допускав суттєві помилки при визначенні понять і отримав 0-99 балів.

4. Список рекомендованої літератури

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д., 2014. 416 с.
2. Григораш В. В. Організація діяльності керівника школи. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 224 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Ліра К, 2016. 608 с.
4. Кулішов В.С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731992/1/Дидактика%20ВШ_посібник.pdf
5. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8091/Марцева.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
6. Крижко В.В. Теорія та практика менеджменту в освіті. Навч. посібник. Вид. 2-ге допрацьоване. К.: Освіта України, 2005. 256 с.
7. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації. Х.: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
8. Павлютенков Є.М., Крижко В.В. Основи управління школою. Харків, 2006. 346 с.
9. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
10. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 120 с.
11. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. 2-е вид.перероб.і допов. Бердянськ: БДПУ, 2020. 603 с.
12. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.
13. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом. К., 2006. 224 с.

Додаткова

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376с.
2. Педагогічна майстерність: Підручник /І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. К.: Вища шк., 1997. 349с.
3. Сорочан Т.М. Сучасні технології шкільного менеджменту: Опорний

конспект для слухачів курсів підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів: Навчальний посібник. Луганськ: СПД Рєзніков В.С., 2009. 208 с.